

KANTELU

Arvostelette oikeuskanslerille 11.4.2022 osoittamassanne kantelussa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) menettelyä. Olette aiemmin kirjoittanut asiasta eduskunnan oikeusasiamiehelle. Saitte kanteluunne 11.4.2022 vastauksen EOAK/8763/2021. Esititte kantelussanne 6 kysymystä, joista apulaisoikeusasiamiehen sijainen otti kantaa ainoastaan yhteen (kysymys nro 6). Muilta osin hän totesi kantelunne olevan niin lähellä oikeuskanslerin tutkimia asioita OKV/458/70/2020 ja OKV/461/70/202, ettei hän ottanut kysymyksiinne kantaa.

Viittaatte kyseisessä alun perin eduskunnan oikeusasiamiehelle 18.12.2021 osoittamassanne kantelussa THL:n 8.1.2021 antamaan tiedotteeseen ”THL päivitti maskisuositusta – maskin käyttöä suositellaan jatkossa yli 12-vuotiaille”, THL:n 1.9.2021 päivittämään ohjeeseen ”Toimenpideohje epäiltäessä koronaviruksen (SARS-CoV-2) aiheuttamaa COVID-19-infektiota” ja THL:n ja opetus- ja kulttuuriministeriön 12.10.2021 julkaisemaan asiakirjaan ”Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön suositus opetuksen ja varhaiskasvatuksen järjestäjille koronavirusepidemian aikana”. Olette kantelunne mukaan pyytänyt THL:lta ja opetus- ja kulttuuriministeriöltä muistioita tai muita vastaavia asiakirjoja, joista ilmeni edellä mainittuihin suosituksiin ja ohjeeseen liittyvät perustelut ja niitä koskeva harkintavallan käyttö. Toitte kantelussanne esille, että ette saanut valituskelpoisia päätöksiä tietopyyntöihinne. Apulaisoikeusasiamiehen sijainen käsitteli kyseistä tietopyyntöasiain antamassaan ratkaisussa.

Pyydätte oikeuskansleria ottamaan kantaa oikeusasiamiehelle osoittamassanne kantelussa esittämiinne kysymyksiin 1-5. Kysymyksenne liittyvät siihen, olisiko edellä mainittuja suosituksia ja ohjetta tehtäessä tullut laatia kirjalliset perustelut ja onko perustelujen laatimatta jättäminen ollut virkavelvollisuuksien vastaista, minkä lisäksi tiedustelette, missä tarkoituksessa perustelut

on jätetty laatimatta. Mielestänne perustelut olisi tullut laatia, koska päällikkövirastossa asiat tulee ratkaista esittelystä, hallintopäätökset pitää perustella, ikään perustuva kohtelu on perusteltava hyvin ja päätöksestä tulee ilmetä, kuka ne on tehnyt.

Edelleen kysytte, onko THL toiminut kansainvälistä yhteisyyttä koskevien velvoitteiden mukaisesti.

Katsotte myös, että edellä mainitut suositukset ja ohje eivät ole auttaneet torjumaan yleisvaarallista tartuntatautiä ja THL on toistuvasti menetellyt tavoilla, joiden perusteella näyttää siltä, että se on jättänyt torjumatta koronavirusepidemian leviämistä ja lopettanut toimet epidemian leviämisen estämiseksi koululaisten keskuudessa.

Olette täydentänyt kanteluanne oikeuskanslerinvirastoon 26.7.2022 toimittamallanne kirjoituksella, jonka mukaan THL on antanut 21.9.2021 tekemäänsä tietopyyntöön muutoksenhakukelpoisen päätöksen 13.4.2022.

RATKAISU

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan oikeuskansleri tutkii kantelun, jos on aihetta epäillä oikeuskanslerin valvontavaltaan kuuluvan henkilön, viranomaisen tai muun yhteisön menettelleen lainvastaisesti tai jättäneen velvollisuutensa täyttämättä taikka jos oikeuskansleri muusta syystä katsoo siihen olevan aihetta.

Annoin 21.12.2021 päätöksen OKV/461/70/2020 ja OKV/458/70/2020, joka koski koronavirusepidemian hoitoa koskevan päätöksenteon avoimuutta. Esitin siinä yleisesti näkemyksiäni vahvistaa yhteiskunnallisen päätöksenteon taustalla olevien tietojen ja perusteiden avoimuutta ja läpinäkyvyyttä, koska katsoin kyseisen avoimuuden olevan merkittävä julkisen vallankäytön lagitiimiyden ja oikeusvaltion osatekijä.

THL:n osalta päätöksessäni oli erityisesti kysymys koronavirusepidemian kulkua kuvaavien ja ennustavien mallinnusten tekemisessä käytettyjen taustatietojen julkisuudesta ja avoimuudesta. Kyseisten tietojen avulla tehdyt epidemian kulkua koskevat ennustukset olivat epidemian hoitoa koskevan ja ihmisten oikeuksia ja vapauksia rajoittavan päätöksenteon pohjana, ja tietojen saatavuus ja avoimuus olivat siten merkityksellisiä päätöksenteon ja julkisen vallan käytön arvioitavuuden kannalta.

Totesin päätöksessäni edellä mainittujen mallien ja niiden taustatietojen julkisuudesta yleisesti, että niiden julkiseksi tulemistä arvioitaessa ja niiden julkisuudesta päätettäessä on sovellettava asianomaisia perustuslain, julkisuuslain ja hallintolain säännöksiä huomioiden viranomaisen aktiivinen velvollisuus edistää viranomaistoiminnan avoimuutta. Edelleen totesin, että lausumani

koskee soveltuvien osin myös asiantuntijaviranomaisen lausuntojen ja toimenpide-ehdotusten ja –suositusten perusteluiden avoimuutta.

Pidin päätöksessäni koronavirusepidemian tuolloin edelleen jatkuessa tarpeellisena, että mallinnusten ja niihin pohjautuvien päätösten perusteiden avoimuutta samoin kuin julkisuuslain soveltamiskäytäntöä kehitetään laajan avoimuuden ja osallisuuden turvaamiseksi. Katsoin sen tarkoittavan THL:n tuottamien mallinnusten ja arviointien sekä muiden laskelmien, ehdotusten ja toimenpidesuositusten perusteluiden sekä niiden avoimuuden kehittämistä.

Toimitin päätöksessä lausumani tiedoksi THL:lle ja pyysin sitä ilmoittamaan toimenpiteistään, joihin se on ryhtynyt päätöksessäni mallinnusten ja asiantuntija-arvioiden sekä niiden perusteiden avoimuudesta esittämieni näkemysten johdosta. Pyysin laitosta ilmoittamaan, kuinka se osana julkisuuslain mukaista velvollisuuttaan tuottaa ja jakaa tietoa sekä toteuttaa avoimen datan, tiedon ja tieteen periaatteita. Laitos kertoi antamassaan ilmoituksessa, miten se epidemian aikana on pyrkinyt toteuttamaan toimintansa ja päätöksenteon avoimuutta ja kuinka se pyrkii jatkossa kehittämään laitoksen aineistojen ja tutkimuksen avoimuutta.

En edellä mainitussa päätöksessäni ottanut kantaa suoranaisesti kantelussanne esittämiinne kysymyksiin, jotka koskevat suositusten ja ohjeiden taustalla olevan harkinnan ja arvioinnin perusteiden kirjaamista. Kantelussa arvostelunne menettelyt kuitenkin koskevat THL:n menettelyä ja toimenpiteitä ennen kuin annoin edellä mainitun päätökseni ja esitin näkemykseni koronavirusepidemian hoitoa koskevan päätöksenteon läpinäkyvyydestä ja päätöksenteon taustalla olevan tiedon avoimuudesta. Laitos ei siten tuolloin ollut vielä voinut ryhtyä toimenpiteisiin päätöksessäni tarkoittamani avoimuuden lisäämiseksi. Sen vuoksi en pidä tässä vaiheessa aiheellisena ryhtyä kantelussa tarkoittamallanne tavalla selvittämään esille tuomienne suositusten ja ohjeen perusteiden dokumentointia ja kirjaamista koskevaa asiaa.

Siltä osin kuin olette arvostellut sitä, ettei THL:n toiminta yksilöimissänne asioissa näytä olleen tartuntatautilain tavoitteiden ja laitoksen velvoitteiden mukaista, ei kantelustanne ilmene selkeää, että minulla olisi aihetta epäillä laitoksen toimineen valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Olette esittänyt kantelussanne lisäksi kysymyksen siitä, onko THL toiminut vastoin kansainvälisen yhteistyön velvoitteita, kun se on sivuuttanut Maailman terveysjärjestön maskiohjeen tuottamatta kirjallisia perusteluja sivuuttamiselle, muuttanut karanteeniohjeensa Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskuksen ohjeesta poikkeavaksi ja nojautunut omiin, vähemmän ansiokkaisiin selvityksiinsä ulkomaisen tutkimus- ja tilastotiedon sijaan.

Totean, että mainitsemanne Maailman terveysjärjestön ja Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskuksen ohjeet eivät ole kansallisesti sitovia määräyksiä eikä niitä ole siten tarvinnut sellaisenaan ja ehdottomasti noudattaa kansallisesti. Esimerkiksi ratkaisussani OKV/341/10/2020 ja OKV/989/10/2020, joka koski sosiaali- ja terveysministeriön menettelyä kasvomaskien käyttöä koskevien kansallisten suositusten ja ohjeiden antamisessa, kävi kuitenkin ilmi, että ministeriön antama ohjaus oli perustunut kulloisessakin tilanteessa käytössä olleisiin kansallisten ja kansainvälisten asiantuntijatahojen tuottamiin tietoihin ja tutkimuksiin sekä niiden perusteella annettuihin suosituksiin. Kansallisena asiantuntijalaitoksena toimivan ja ministeriölle ohjauksessa tukea antaneen THL:n ohjaus oli puolestaan ollut pääosin yhteneväinen edellä mainittujen kansainvälisten toimijoiden antaman ohjauksen kanssa. Totean lisäksi muutoinkin, että laillisuusvalvonnan kautta koronavirusepidemian hoidosta saamiini tietojen perusteella, epidemian hoidossa Suomessa on yleisesti otettu huomioon kansainvälisten asiantuntijaelinten antama ohjaus ja asiantuntemus täydennettynä kansallisesti kertyneellä tiedolla.

Kantelustanne ei siltä osin, kuin olette esittänyt epäilyn THL:n menetelystä kansainvälisten velvoitteidensa vastaisesti, ilmene sellaista, että minulla olisi aihetta epäillä valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua menettelyä.

Edellä esitetyn perusteella en ole ryhtynyt kanteluanne tutkimaan eikä se siten ole myöskään aiheuttanut toimenpiteitäni.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Esittelijäneuvos

Marjo Mustonen

OKV/1140/10/2022-OKV-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: